

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 402/2024-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Daniel Tarbaj, advokát, Zámocká 525/28, Stropkov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 13Csp/55/2021 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 13Csp/55/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Prešov **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. 13Csp/55/2021 konal bez zbytočných prieťahov.
- Okresný súd Prešov **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **428,37 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 20. mája 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny

základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) označeným postupom okresného súdu. Navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a priznal jej finančné zadosťučinenie 4 000 eur a náhradu trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 402/2024-14 z 22. augusta 2024 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala na okresnom súde 28. apríla 2021 žalobu, ktorou sa proti žalovanému domáha určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľského úveru a vyhlásenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej úverovej zmluve.

4. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie, že okresný súd je v predmetnom konaní nečinný. Vo veci po viac ako 3 rokoch od podania žaloby nerozhodol ani nevykonal žiadny relevantný procesný úkon. Z pohľadu sťažovateľky nejde o skutkovo a právne zložité konanie. Sťažovateľka podala 17. apríla 2024 na okresnom súde sťažnosť predsedovi súdu na prietahy v napadnutom konaní. V zákonom stanovenej 30-dňovej lehote nebola sťažovateľke doručená odpoveď k jej sťažnosti. K náprave stavu nečinnosti okresného súdu nedošlo ani sťažnosťou adresovanou predsedovi súdu a nečinnosť okresného súdu naďalej trvá.

II.

Vyjadrenie okresného súdu

5. V podaní doručenom ústavnému súdu 4. októbra 2024 sa okresný súd k ústavnej sťažnosti vyjadril tak, že predložil vyjadrenie sudcu, ktorému bola vec sťažovateľky pridelená. Tento sudca poukazuje na to, že sťažovateľka bola alebo je na okresnom súde stranou konania vo viac ako v 30 sporoch. Ďalej uvádza, že sťažnosť sťažovateľky na prietahy bola doručená 17. apríla 2024 v elektronickej forme po pracovnej dobe, preto bola zaevidovaná 18. apríla 2024. Odpoveď na jej sťažnosť s odkazom na stanovený termín verejného vyhlásenia rozsudku (na 17. máj 2024) bola právnenému zástupcovi sťažovateľky doručená elektronicky do jeho schránky 20. mája 2024. Verejné vyhlásenie rozsudku 17. mája 2024 za účasti právneho zástupcu sťažovateľky riadne prebehlo a bol na ňom vyhlásený rozsudok, ktorým okresný súd žalobe sťažovateľky vyhovel. V čase podania ústavnej sťažnosti musela sťažovateľka vedieť o vyhlásení rozsudku v jej veci, ako aj o doručení odpovede na jej sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní. Písomné vyhotovenie rozsudku bolo doručené právnenému zástupcovi sťažovateľky a 28. augusta 2024 nadobudol rozsudok právoplatnosť. Preto je toho názoru, že ústavná sťažnosť nebola podaná s cieľom nápravy, ale pre účely dosiahnutia zisku. Pripustil, že doba napadnutého konania nie je celkom ideálna. Táto určovacia žaloba vykazovala potrebu jej prejednaní s nariadením pojednávania, pričom išlo o preskúmanie zmluvy uzavretej pred viac ako 10 rokmi pred podaním žaloby. Priebeh konania bol ovplyvnený mimoriadnou situáciou v súvislosti s pandemickými opatreniami, ako aj neprimeraným počtom pridelených mu vecí. Na základe toho vyvodzuje, že ústavná sťažnosť nie je dôvodná. Sťažovateľka riadne neuviedla ani dôvody na priznanie

finančného zadosťučinenia. Vzhľadom na časové súvislosti podania ústavnej sťažnosti a jej nedostatočné odôvodnenia nevidí žiadne mimoriadne dôvody na náhradu trov konania.

6. V okolnostiach danej veci ústavný súd z dôvodu hospodárnosti konania vyjadrenie okresného súdu nezaslal na repliku sťažovateľke. Skutkový stav veci v súvislosti s posúdením porušenia sťažovateľkou označených práv, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, vyjadrenia okresného súdu a zapožičaného súdneho spisu, nie je sporný.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 302/2020, II. ÚS 123/2022) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

8. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria prihliada ústavný súd aj na predmet sporu (povahu prerokovanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

9. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o určení neprijateľnosti zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania v danom štádiu nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovanej veci.

10. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom. Ústavný súd neidentifikoval žiadny postup na strane sťažovateľky, ktorý by v napadnutom konaní mohol mať negatívny vplyv na dĺžku konania.

11. Napokon sa ústavný súd zaoberal aj tretím hodnotiacim kritériom, teda postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, vyjadrenia okresného súdu a predloženého súdneho spisu, ústavný súd konštatuje, že celková dĺžka napadnutého konania bola ovplyvnená nečinnosťou okresného súdu. Ten vo veci nekonal od 7. mája 2021, keď doručil žalovanému výzvu na vyjadrenie k žalobe (žalovaný sa k žalobe nevyjadril, pozn.), do podania sťažnosti predsedovi okresného súdu 17. apríla 2024, teda takmer 3 roky. Následne 10. mája 2024 bol určený termín verejného vyhlásenia rozsudku na 17. máj 2024. Za prítomnosti právneho zástupcu sťažovateľky bol vyhlásený rozsudok, ktorým bolo žalobe sťažovateľky vyhovené. Dňa

12. júna 2024 zákonný sudca požiadal predsedu okresného súdu o predĺženie lehoty na písomné vyhotovenie rozsudku do 26. júna 2024. Následne bol písomne vyhotovený rozsudok doručený stranám sporu a 28. augusta 2024 rozsudok nadobudol právoplatnosť.

12. Vo veci sťažovateľky v jednoduchej veci bolo rozhodnuté v dobe 3 rokov a jedného mesiaca od podania žaloby. Neobstojí argumentácia okresného súdu, že konanie ovplyvnila pandemická situácia. Okresný súd mal po skončení pandemickej situácie dostatočný časový priestor na to, aby právnu vec sťažovateľky prejednal a uskutočnil ďalší procesný postup. Na druhej strane je pravdou, že ústavná sťažnosť sťažovateľky bola podaná v čase po vyhlásení rozsudku. Táto skutočnosť bola sťažovateľke známa. Napriek tomu v ústavnej sťažnosti poukazuje na pretrvávajúcu nečinnosť okresného súdu. Na tieto okolnosti ústavný súd prihliadol pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

13. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd nemohol považovať postup okresného súdu za súladný so základným právom sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov alebo právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto vyslovil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

14. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní, v ktorom nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky rozhodnuté o výške trov konania (právny zástupca sťažovateľky návrh na vyčíslenie trov konania doručil 29. mája 2024, pozn.), konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

15. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiada. Z citovaného textu vyplýva, že toto zadosťučinenie sa môže, ale nemusí priznať. Ústavný súd je toho názoru, že takéto zadosťučinenie je namieste tam, kde nie je možné dosiahnuť a dovrieť ochranu porušeného základného práva iným ústavne a zákonne upraveným spôsobom (napr. III. ÚS 392/2012, III. ÚS 473/2012, II. ÚS 56/2022).

16. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť krátko po vyhlásení rozsudku (hoci ešte pred jeho doručením a právoplatnosťou), pričom nepovažovala za potrebné brániť sa v tejto otázke skôr. Počas troch rokov neurgovala rozhodnutie vo veci, nepožadovala informácie o stave konania. Ústavnú sťažnosť podala jeden mesiac po podaní sťažnosti predsedovi okresného súdu. Uvedené do značnej miery spochybňuje realnosť ňou deklarovaných negatívnych pocitov neistoty z dlhotrvajúceho rozhodovania v jej veci. Vychádzajúc z dôvodov uvádzaných sťažovateľkou, s prihliadnutím na charakter konania a význam pre sťažovateľku, ústavný súd považuje samotné rozhodnutie, ktorým vyslovil porušenie označených práv sťažovateľky v napadnutom konaní a prikázanie okresnému súdu konať

bez zbytočných priet'ahov, za dostatočné zavŕšenie poskytnutej ústavnoprávnej ochrany, preto jej požadované finančné zadost'učinenie nepriznal a v tejto časti ústavnej s'ťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

17. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

18. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len vyhláška“) priznal s'ťažovateľke náhradu trov konania z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2024 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej s'ťažnosti) v hodnote po 343,25 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 13,73 eur. Uvedená suma sa zvyšuje o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Na základe popísaného vyčíslenia by tak s'ťažovateľke prináležala náhrada trov konania 856,75 eur.

19. Ústavný súd už k priznávaniu náhrady trov konania o ústavnej s'ťažnosti judikoval, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) vytvára koncept založený na východisku, podľa ktorého účastník konania na ústavnom súde v zásade sám znáša trovy takého konania a len v odôvodnených (i) prípadoch ústavný súd môže (ii) podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Zákon o ústavnom súde nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako to je v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesov (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie). Ústavný súd teda disponuje širokým priestorom na úvahu, či vôbec priznať náhradu trov konania, a ak áno, v akom rozsahu (III. ÚS 209/2020, III. ÚS 268/2021, I. ÚS 394/2021, II. ÚS 467/2021).

20. V posudzovanej veci ústavný súd nemohol odhliadnuť od špecifických skutkových okolností spočívajúcich v tom, že s'ťažovateľka sa na ústavný súd s ústavnou s'ťažnosťou kritizujúcou jej právnu neistotu v napadnutom konaní okresného súdu obrátila až 20. mája 2024 s vedomím, že okresný súd už rozhodol o jej žalobe, teda o otázke, kvôli ktorej s'ťažovateľka svoju právnu neistotu tvrdila. Ak v popísaných okolnostiach ústavný súd berie do úvahy, že ústavnou s'ťažnosťou sledovala s'ťažovateľka ochranu svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, potom jej pasivita v napadnutom konaní spojená s podaním ústavnej s'ťažnosti po vyhlásení rozsudku okresného súdu (hoci ešte pred jeho právoplatnosťou) a nepravdivosť niektorých jej tvrdení (bod 12 tohto nálezu) oslabuje dôvodnosť úvah o jej skutočnej subjektívnej právnej neistote. Ústavný súd to vedie nielen k nepriznaniu finančného zadost'učinenia, ale aj k zásadnému spochybneniu účelnosti nákladov vynaložených na požadovanú ústavno-súdnu ochranu, ktorej podstatne limitované možnosti pri zjednaní nápravy vyvolala samotná s'ťažovateľka. Preto ústavný súd vyhodnotil ako dôvodné uložiť okresnému súdu

ako účastníkovi konania o tejto ústavnej sťažnosti povinnosť nahradiť sťažovateľke trovy konania iba sčasti (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde), a to polovicu z vyčíslenej sumy, teda v sume 428,37 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu